HRVATSKI PJEVANI BOŽIĆ

U se vrime godišća-hrvatska božićna 'Pjesma nad pjesmama'

Hrvatske božićne popijevke prebogate su brojem, sadržajnošću i glazbenim izričajem, a Hrvati su jedan od najbogatijih naroda s obzirom na broj i ljepotu božićnih pučkih popijevaka. One su "naš mali pučki svenarodni božićni oratorij 'Svijeta Razveselitelj'", kako ih prof. emeritus o. Bonaventura Duda, u svojim razmatranjima naziva. U kanonu božićnih pjesama u kojima je prepjevana božićna Biblija s 'toliko jednostavnosti i prostodušnosti, a opet s toliko čari i žara', posebno mjesto zauzima popijevka 'U se vrime godišća', koja se već više od pola tisućljeća prepisuje se iz lekcionara u lekcionar, od Istre, Dalmacije, po otocima...

"U se vrime godišća -In hoc anni circulo", tekst koji opisuje sveukupnost biblijske božićne poruke, a spominje se u Parizu, u 11. st., posebno se udomaćio u hrvatskom narodu. Gotovo da nema kraja Hrvatske, Bosne i Hercegovine koji nema vlastiti napjev za ovu pjesmu, a koji je obilježen i glazbenom tradicijom kraja u kojem je nastao. Prikazana u etnomuzikološkoj studiji, monografijii izdanoj 2005. koju je priredio dr.fra Izak Špralja, crkveni glazbenik, muzikolog i dirigent, "U se vrime godišća" je "najčudesnija pojavka u pučkom stvaralaštvu" za koju je vjerojatno da je u hrvatskom narodu bila pjevana na više od stotinu napjeva.

U monografiji o toj popijevci, uz glagoljicom nadahnute ilustracije Lidije Salvaro, o povijesti i sadašnjosti, uz zapise, prijepise i pretiske, svjedoče 'Petrisov zbornik' iz Vrbnika pisan glagoljicom i 'Beramski brevijar' iz 15.st., najstarija kajkavska 'Pavlinska pjesmarica (1664.), pjevnik zagrebačke katedrale 'Cithara octochorda'(1701.,1723.,1757.), rukopisi fra Martina Mršića i Benedikta Radića iz 18.st., zadarski 'Hrvatski bogoslužbenik', 'Starohrvatske crkvene popijevke' Vjenceslava Novaka, zapisi Franje Kuhača, te šibenskog svećenika i katehete Krste Stošića iz 19.st., potom u 20.st. 'Hrvatski crkveni kanual' iz 1934.,te 'Hrvatska književnost srednjega vijeka' iz 1969., kao i suvremeni prepjev prof. Zlatka Vidulića (2002.)

Brojni su istraživači i zapisivači (fra Stjepan Ivančić, Antun Dobronić, Antun Zaninović, Vladimir Bersa id r.) analizirali tekst i melodiju, te širenje napjeva od juga (Dubrovnika) prema sjeveru hrvatskog priobalnog pojasa (Bol, Pag, Lošinj). Dvadesetak je zapisivača bilježilo napjev tijekom 20.st., a zemljovidni prikaz ističe stotinjak istraženih naselja i područja Hrvatske i Bosne i Hercegovine. Zanimljivo je svjedočanstvo zapisivača o

izvodilačkoj praksi popijevke “U se vrime godišća” u Blatu na Korčuli: “...pobožno, složno, gromko pjevanje razliježe se crkvom tako snažno, da se osjeća podrhtavanje stupova crkve.” Vrijedan dio monografije čine i notni zapisi napjeva “U se vrime...” iz desetak hrvatskih biskupija.

‘U se vrime godišća’, prema riječima dr. fra Izaka Špralje, “je najčudesniji pojavak hrvatskog pučkog glazbenog stvaralaštva, hrvatska *božićna pjesma nad pjesmama*, znamen bogatsva hrvatske glazbene baštine”. Na nosaču zvuka, koji je sastavni dio monografije, snimljeno je 30 kitica hrvatskoga prepjeva na 26 izabranih hrvatskih pučkih napjeva od Istre, preko Trsata, Omišlja, Kraljevice, Senja, Bibinja, Murtera, Pirovca, Drniša, Šibenika, Skradina, Trogira, Sinja, Fojnice, Bosne, Blažuja, Mostara, Imotskog, Duži kod Neuma, Makarske, Starog Grada na Hvaru i Jelse, Dubrovnika, do napjeva prihvaćenog tijekom cecilijanskog pokreta. Izvoditelji su Mješoviti zbor Društva prijatelja glagoljica ‘Bašćina’ pod ravnanjem dr.fra Izaka Špralje.

Čestit Božić neka bude ‘sa svetom Divom Marijom’ stihom i melodijom pjesme koja je bila i ostala u krajevima u kojima žive Hrvati oličenje Otajstva Narođenja Gospodinova.

Eva KIRCHMAYER-BILIĆ